

paper i tela...

La muntanya íntima

per Ricard Calvo i Duran

"Aquesta natura, realment meravellosa, m'ha commogut profundament, encara que en ella hi han moltes coses que em resulten fosques".

Ludwig Tieck

Des del monestir romànic de Sant Llorenç del Munt, la Mola, si sou afortunats o bé si heu sabut escollir el dia i el moment, podreu albirar el Canigó, el Pirineu i el Puigmajor, allà a la costa mallorquina, Montserrat serà com a tocar de la mà...

La fatiga desapareix amb la generositat del premi visual, la gregalada no us cansa, ans al contrari: us comunica, us uneix amb les terres i amb la gent de lluny. Sembla que transporti el vostre esperit amb vol d'àliga reial...

Des d'aquesta talaia natural l'entorn adquireix una altra dimensió: el llunyà és -o bé sembla- proper i l'immediat s'aparta.

Però la Mola té uns altres moments, uns altres estadis. A voltes es torna curta de vista. Llavors la muntanya esdevé íntima. És quan la boira envaeix el pla, quan envolta les muntanyes veïnes deixant-ne veure només els cims, quan es fa la mestressa absoluta i us impedeix de veure-hi més enllà del nas...

Us torneu introspectiu, sentiu el pes del vostre cos, el diàleg amb la distància s'interromp, desapareixen Montserrat, el Montseny, el Canigó i el Puigmajor. Llavors sentiu la Mola sota els vostres peus. Com una núvia posseïda en la penombra...

Llavors podrà ser tot allò que vulgueu, menys una postal.

Però vet aquí que, precisament llavors, hi ha qui va a fer-hi postals. I n'obté unes postals personals, subjectives, íntimes, quasi confidencials, el gaudi de les quals, però, ens proposa de compartir.

Fills del meu amic i antic mestre de dibuix, el pintor Josep Co-

mes i Busquets, els germans Miquel i Lluís Comes i Arderiu podríem dir que n'han fet de tots colors. En Miquel -que en Lluís diu que ha estat el seu mestre de fotografia- és un esportista conspicu, un nòmada del món i, en l'actualitat, fa d'entrenador d'esquí. En pintura prefereix Picasso i la resta de les seves inclinacions són semblants a les del seu germà, amb qui comparteix dues grans passions: la muntanya -varen formar part, entre d'altres expedicions, de la Gtoenlàndia'75- i la fotografia d'art.

Tots dos junts, en altre temps, varen practicar amb èxit la fotografia comercial fins que decidiren tancar l'estudi per a dedicar-se amb més llibertat a les seves restants activitats, no fent ja, a partir d'aquí, més treballs fotogràfics que els purament artístics.

En Lluís és professor d'anglès i de català, actualment en excedència, traductor de literatura contemporània en llengua anglesa, amant dels animals de companyia, dels dies grisos, de la boira, de Velázquez, de Goya, de Modigliani i de les narracions -novel·lades o filmiques- de tall esotèric, gòtic i màgic com ara "El senyor de les anells", "El

nom de la rosa" o bé "El setè segell". És l'autor de la sèrie de fotografies sobre el parc natural de Sant Llorenç del Munt que ha aplegat en forma de col·lecció de postals. En la tasca de reunir-les i seleccionar-les ha estat ajudat per en Miquel, que hi ha incorporat una de les seves pròpies obres: la Castellassa de Can Torres, el n.º 10 de la sèrie.

En Lluís és capaç de tenir plantat el trípode vuit dies seguits, si fa falta, per tal de poder enregistrar al clixé determinada densitat de boira situada en un indret interessant i tallada pel vol d'un corb: allò que en un punt qualsevol de la muntanya és fàcil que estigui passant ara mateix, però que en un punt determinat ja és una pura qüestió de probabilisme -una probabilitat entre milions- que mai s'arribi a produir. Però ell ho aconsegueix que es produeixi: intuïció?, casualitat?...

Jo crec que perquè sap arrencar secrets a la muntanya que utilitza -quan li convé- en benefici dels seus propòsits.

La definició de l'obra ben feta es podria reduir a l'exacta cor-

MONISTROL
Passeig de la Plaça Major, 6
Telèfon 725 49 25
SABADELL

condència entre la volició i el resultat. El que s'obtingui de -o -l'atzar ja és una altra cosa i, sí, no es tracta pas d'això.

En Miquel i en Lluís, com a reis muntanyencs -travessada, alçada, espeleologia, esquí...- an acostumats a la planificació, al disseny previ de cada operació, a reunir el màxim d'informació possible del terreny que i se trepitjar, a ponderar els propis coneixements i experiències, a escollir l'equipament més ent, a establir bases, a disposar elements i sistemes de seguretat a la logística, en fi, necessària tal d'assolir una fita prefixada -més que no pas a jugar amb la z-

Aquesta metodologia és palesa a les imatges -resultat- obtingudes a partir de la idea prèvia materialitzada amb la voluntat, la tècnica -el bon ofici- i la paciència necessàries.

Al contrari que en altres disciplines, on el comportament salta i fortuït del material o de la persona pot sorprendre el propi executor amb resultats imprevisibles, sí el més lleuger descontrol fa anar en orris el concepte, i, ho sabem de deixar dit dos paràgrafs abans, no és pas aquesta la

forma d'entendre l'obra ben feta que tenen els germans Comes.

A primera vista aquestes fotografies em van recordar els paisatges de Caspar David Friedrich. Les vaig trobar místiques, escenogràfiques, suggerents i romàntiques. Em van semblar tanmateix l'antítesi de les postals típiques, descriptives -com una acta notarial- de com són les coses en determinats punts més o menys pintorescs, i obeïnt sempre al mateix llenguatge estandaritzat i banal: repetint sempre el mateix colorit, els mateixos enquadraments, les mateixes perspectives convencionals.

Tot i ésser-ne la Mola l'únic model -l'univers limitat en el que han estat preses- algunes d'aquestes vistes són wagnerianes, germàniques. Hom no s'estranyaria de veure-hi bellugar-se genis, follets, fades, herois -Parsifal, Sigfrid, els nibelungs...- empaitant el drac de la muntanya. O essent ells empaitats pel drac... D'altres tenen l'ambigüitat suficient per -si hom no llegís el títol al dors de la cartolina- aparençar la fageda d'en Jordà encara que el que representin sigui un alzinar. Anant

més lluny, i per a qui ho conegui, fins i tot poden recordar Galícia o bé Irlanda. Tenen, totes, un toc just de misteri, d'obertura a possibilitats interpretatives diverses.

Nascudes d'impressions subjectives, d'anècdotes viscudes en solitari o en un grup reduït -l'Albert, l'Anna, la Dolors, el Lluís, el Miquel, el Xavier...- algunes duen títols per a iniciats, com ara la n.º 11: "A la cara no val". Aquesta frase la deien en un agrupament escolta quan, a l'Acadèmia Catòlica, lliuraven batalles de guixos. La fotografia ha estat tirada a l'albada d'un dia de setembre des de la Cova del Drac. Montserrat sembla una illa de la Polinèsia sortint d'un mar de boira.

La que porta el n.º 5 ha estat impressionada una tarda de la primavera a l'alzinar i la de la Castellassa de Can Torres es va obtenir una gèlida tarda d'hivern.

En totes s'ha tingut una molt especial cura, tant a l'hora del revelat com a l'hora de l'edició, de

preservar la singularitat de cada obra, llurs matisacions, transparències, la seva atmosfera, dintre de la línia formal i de llenguatge del conjunt. D'aquesta manera, com en una pinacoteca formada sota uns encertats criteris, estilístic i qualitatiu, hom en podrà fer dues lectures: la particular de cadascun dels temes i la global de la sèrie. Ja pot estar segur, per anticipat, de no trobar-hi palla en aquesta selecció.

La Mola ha fet de model. En Lluís ha disparat. En Miquel hi ha aportat també el seu punt de vista i la seva saviesa fotogràfica. La tècnica d'ambdós i el temps -meteorològic i cronològic- han fet la resta. Minerva ha imprès i jo crec, sincerament, que és la millor col·lecció de postals que s'ha fet a Sabadell.

Esperem veure-la ben aviat enriquida amb més sèries. Mentrestant, podem anar els diumenges al matí a la Mola no pas a veure volejar el drac -que això passava en altres temps- sinó a presenciar el vol dels delta. ■